

ELS LLIBRES I LES COSES

IGNASI ARAGAY

Edgar Morin: 101 anys molt pensats

AFF

La vida és “un conte explicat per un idiota, ple de soroll i fúria, que no té cap sentit”, escriu Shakespeare a *Macbeth*. L'únic sentit és el que li donem cadascun de nosaltres. La vida del sociòleg i filòsof francès Edgar Morin, a més de llarga –d'aquí uns dies, el 8 de juliol, compleix 101 anys–, ha estat fecunda i intensa en idees, acció i amors. Així ho explica a *Lecciones de un siglo de vida* (Paidós, traduït per Núria Petit), un llibre obert sobre qui és i què ha fet, sobre què pensa i en què creu, sobre els seus errors i encerts.

Morin es despulla, es buida. Mai ha tingut por de ser, de dir-se veritats incòmodes. Avui, a la seva edat, encara menys. El 1995 el vaig entrevistar i li vaig preguntar d'entrada si de jove, enrolat a la resistència antinazi amb Miterrand, sabia que el qui després seria president de la República inicialment havia fet costat a Pétain. Em va respondre que sí: “Ja se sap que en la lluita s'accepta l'arribada de nous aliats”. Morin defensa la idea de canvi permanent, de rectificació, d'evolució: “L'ésser humà no és ni bo ni dolent, és complex i versàtil”. I alerta: “Les nostres ments estan posseïdes pels mites, les religions i les ideologies”. Penso que té raó i que sovint ens encotillen, ens empresonen, ens dogmatitzen. Acostumem a veure els barrots mentals dels altres i no els nostres. Per això és útil la seva proposta de

“fer cada deu anys una revisió de la pròpia visió del món”. ¿Les seves revisions més sonades? Davant el nazisme, va deixar enrere el seu pacifisme juvenil. Després de viure sis anys a “Stalilàndia”, va adonar-se del seu error, de la mentida històrica que l'havia atrapat.

Vist més en conjunt, el seu temps secular ha estat marcat per un augment evident del benestar material i per un augment “proporcional del malestar existencial”, de manera que “l'hegemonia creixent de l'economia va acompanyada del deteriorament de la política”. Davant d'això, és taxatiu: “El retorn de la barbàrie sempre és possible; cap conquesta històrica és irreversible”. I el

dubte polític fonamental que ja l'havia assaltat de jove: “La revolució em semblava necessària, però perillosa; la reforma em semblava necessària, però insuficient”. La recepta que ara de gran fomenta és la d'un “humanisme regenerat i planetari” consistent en reconèixer-nos els 8.000 milions d'individus com humans alhora iguals i singulars, i en respectar la natura, tal com raona al seu llibre *Tierra patria*.

Fill de jueus laïcitzats sefardites, de petit va adoptar la identitat francesa sense renunciar al castellà antic que es parlava a casa seva. Durant anys també es va voler sentir europeu, una fe que va acabar perdent. Als 10 anys s'havia quedat orfe de mare. Casat quatre vegades, considera que ni va ser un bon fill ni ha estat un bon pare. Ha escrit desenes de llibres i ha rebut 38 doctorats honoris causa.

Dostoievski li va ensenyar a tenir compassió, Hegel i Pascal a acceptar la complexitat i la contradicció, Montaigne a repensar-se. Ha estat amic de Marguerite Duras, va viure l'alliberament de París el 1944 i la Revolució dels Clavells a Lisboa el 1974, i va viatjar sovint a Moscou entre el 1989 i el 1991 durant la *perestroika* i la *glàstnost*. Passió i raó han estat les forces motrius, en tensió, que l'han mogut, cavalcant sobre les onades imprevisibles de l'atzar i la poesia. Perquè al fons de tot sempre hi batgega un misteri insondable. ♦♦

UN TAST DE CATALÀ

ALBERT PLA NUALART

Per fer més suportable la calor, parlaré avui de dos verbs refrescants: *ventilar* i *airejar*. En un dels seus sentits són gairebé sinònims perfectes. Tots dos expressen la idea de renovar l'aire d'un lloc, si bé l'un sembla que aporti més per fer-lo circular i l'altre per exposar el lloc a l'exterior. Potser per això quan parlem de vestits o de llençols, *airejar* és més apropiat, tot i que *ventilar* també és possible. També sona força millor *airejar-se* que *ventilar-se* quan parlem d'algú que s'està una estona a l'aire lliure per recuperar forces i oblidar maldecaps (o que s'obre a noves experiències després d'una vida petita). Per a aquest sentit també tenim *orejar-se*, que ve de *oreig* o *oratge* (vent suau o temps suau) i que prové del llatí *aura*.

‘Ventilar’ i ‘airejar’, dos verbs no del tot sinònims

La distància creix si parlem, per exemple, d'un problema o un malentès. Llavors *airejar-lo*, a partir del sentit *exposar a*, vol dir fer-lo públic, esbombar-lo –un ús que es manté viu–, mentre que *ventilar-lo* vol dir, segons el DIEC2 i el GDLC, examinar-lo, sotmetre'l a discussió. És un sentit que copia la fitxa manuscrita de Fabra i que diria que avui és bastant insòlit. El DNV i el *Diccionari descriptiu* (DDLC) s'acosten més a l'ús que jo detecto quan diuen que ventilar un conflicte o un proble-

ma equival a dirimir-lo, és a dir, a acabar-lo de resoldre, a enllestir-lo. D'aquí potser deriva un *ventilar-se* molt col·loquial, de probable influència castellana, que vol dir acabar ràpidament, consumir, derrotar, matar: “S'han ventilat l'ampolla en un pim-pam” o “Nadal s'ha ventilat Alcaraz en dues hores”. Aquest caràcter expeditiu, que comparteix amb *despatxar*, no el recullen els diccionaris més consultats.

El cas és que avui no s'entén que ventilar una notícia vulgui dir examinar-la o discutir-la. O s'entén enllestir-la, treure-se-la de sobre, o s'entén fer-la circular, airejar-la, el verb que jo crec que llavors cal preferir. No té, doncs, gaire sentit que els diccionaris més utilitzats mantinguin com a únic sentit figurat de *ventilar* una accepció tan poc utilitzada. ♦♦

AVUI NINGÚ ENTÉN QUE VENTILAR UNA NOTÍCIA VULGUI DIR EXAMINAR-LA O DISCUTIR-LA

ELS MÉS VENUTS

CATALÀ

FICCIÓ

[1] Francesca de Barcelona
LAIA PEREARNAU / Columna
464 pàgines i 21 € -/1

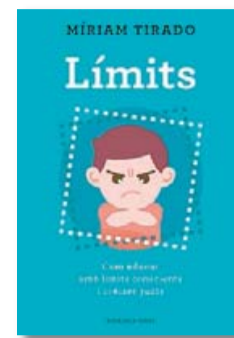
[2] El monstre de Santa Helena
A. SÁNCHEZ PIÑOL / La Campana
304 pàgines i 19,90 € -/12

[3] El naufrag felix
RAMON FOLCH I CAMARASA
Viena
184 pàgines i 16 € 4/2

[4] Doneu i se us donarà
DONNA LEON
Edicions 62
272 pàgines i 19 € 5/2

[5] Les paraules justes
MILENA BUSQUETS
Amsterdam
144 pàgines i 16,90 € 7/3

NO-FICCIÓ

[1] Límits
MÍRIAM TIRADO
Rosa dels Vents
240 pàgines i 18,90 € -/15

[2] Cuina o barbàrie
MARIA NICOLAU
Ara Llibres
272 pàgines i 24,90 € 1/14

[3] Diguem-ne amor
MARTA VIVES
Ara Llibres
296 pàgines i 18,90 € 10/15

[4] La Vall de la Llum
TONI CRUANYES
Destino
384 pàgines i 21,50 € 2/19

[5] Rússia: l'escenari més gran del món
MANEL ALÍAS / Ara Llibres
464 pàgines i 21,90 € 9/33

CASTELLÀ

FICCIÓ

[1] Todas esas cosas que te diré mañana
ELISABET BENAVENT / Suma
440 pàgines i 18,90 € 1/5

[2] Entre los muertos
MIKEL SANTIAGO
Ediciones B
480 pàgines i 20,90 € -/1

[3] Las palabras justas
MILENA BUSQUETS
Anagrama
136 pàgines i 16,90 € 3/2

[4] El camino del fuego
MARÍA ORUÑA
Destino
400 pàgines i 20,90 € 2/4

[5] Dad y se os dará
DONNA LEON
Seix Barral
336 pàgines i 19 € -/2

NO-FICCIÓ

[1] La burguesía catalana
MANEL PÉREZ
Península
288 pàgines i 18,90 € 1/2

[2] Cuaderno Blackie Books
D. LÓPEZ VALLE / Blackie Books
88 pàgines i 12,90 € -/1

[3] Cómo hacer que te pasen cosas buenas
MARIAN ROJAS / Espasa
256 pàgines i 19,90 € 2/201

[4] Encuentra tu persona vitamina
MARIAN ROJAS / Espasa
328 pàgines i 19,90 € 3/42

[5] No me acuerdo de nada
NORA EPHRON / L. del Asteroide
176 pàgines i 18,95 € -/2

Rànquing setmanal del Gremi d'Editors de Catalunya i LibriData
Posició setmana anterior / Setmanes en el mercat